

СТАНОВИЩЕ

ЗА

ДИСЕРТАЦИЯТА НА КЕМАЛ СЮЛЕЙМАН РАШИД НА ТЕМА:
„ПОЛИТИКО – ДИПЛОМАТИЧЕСКИ ОТНОШЕНИЯ МЕЖДУ
БЪЛГАРИЯ И ТУРЦИЯ В ПЕРИОДА ОТ 1918 ДО 1929 Г.“, ЗА
ПРИДОБИВАНЕ НА ОБРАЗОВАТЕЛНАТА И НАУЧНА СТЕПЕН
„ДОКТОР“ ПО ПРОФЕСИОНАЛНО НАПРАВЛЕНИЕ 2.2. „ИСТОРИЯ И
АРХЕОЛОГИЯ“, ОТ ДОЦ. Д-Р ИВАН МЕТОДИЕВ ПЕТРОВ,
ЮГОЗАПАДЕН УНИВЕРСИТЕТ „НЕОФИТ РИЛСКИ“

Избраната от докторанта Кемал Сюлейман Рашид тема на дисертация е по въпроси за които е писано много, и за които и в бъдеще ще се пише много, като бъдат разглеждани от различни ъгли и различни гледни точки. Двадесетте години на миналия век са важен период в който двете победени държави – бивши съюзници в Първата световна война, преживели униженията и покрусата от поражението, поставят на нова основа отношенията помежду си. Нерешените въпроси от сключените тогава договори между двете страни все още нямат решение и до днес, и това тежи в отношенията между тях.

Представената за защита дисертация се състои от увод, четири глави, заключение, библиография и приложение. Общият обем на работата е 228 страници.

В увода са посочени и аргументирани целите и задачите в дисертацията, които си поставя докторантът, като ударението е върху дипломатическата дейност на двете страни в периода 1918-1929 г.

Значително място в увода е посветено на дейността и значението на Мустафа Кемал Ататюрк – строителят на нова Турция за възстановяването на дипломатическите отношения между двете съседни държави, за сключването на мирните договори, както и на заслугите на редица български и турски дипломати, и политически дейци от този

период, посветили енергията си на възстановяването и подобряването на отношенията между двете страни.

Направен е задоволителен историографски обзор по темата, както и на използваните документални материали. Библиографията е оформена по класическия начин: извори, преса, изследвания. За написването на работата освен посочените източници са използвани 100 изследвания, 71 на български език и 29 на латиница – английски, турски и немски език.

Първата глава е озаглавена „Първи контакти между представители на България и нова Турция през време на Войната за независимост“. В тази глава са посочени причините за сближаването между двете страни. Изтъкната е ролята на Мустафа Кемал паша, на Александър Стамболийски, на редица български и турски политически фигури за възстановяване на междудържавните отношения между двете страни.

Във втората глава озаглавена „Конференциите в Генуа и Лозана (1922-1923 г.) и външнополитическите акции на България и Турция“ са разгледани въпросите за дейността на дипломатите на България и Турция в защита на националните интереси на двете страни на конференциите в условията на противоборство на големите държави. Разкрити са противоречията между двете страни по въпросите за излаза на България на Егейско море и политиката на кемалистите към българските бежанци от Източна Тракия.

Първите две глави могат да се разглеждат като своеобразно въведение в същинската част на дисертацията, каквато представлява съдържанието на глава трета и четвърта.

Надсловът на трета глава е „Анкарският договор за приятелство от 1925 г. – основа на българо-турските политико-дипломатически отношения“. В тази глава са разгледани подробно дипломатическите преговори довели до подписването на договора. Направен е историографски обзор на изследванията по темата в българската историческа наука. Анализирани са резултатите от подписания договор, като е наблегнато върху нерешените с договора въпроси, както и на причините за това.

Четвърта глава е посветена на „Положението на турското население в България във външнополитическите отношения между двете държави“. Проблемите представени в тази глава са предмет на особено внимание от страна на докторанта. Трябва да се отбележи, че има известно небалансираност в разпределението и разчленението на

материала, така докато първите две глави имат по два параграфа, трета глава има три параграфа, а четвърта глава има цели седем параграфа.

В тази глава са посочени последиците за мюсюлманското население в България от нерешените в мирните договори въпроси. Разкрити са както положителни моменти, така и неуспехи на българските правителства по тези въпроси. Докторантът е разгледал подробно дейността, ролята и значението на различните религиозни, образователни и обществени организации на турското население в България.

По така представената дисертация би могло да се направят някои критични забележки:

1. Като цяло бележките под линия са сравнително пестеливи. Броят на позоваванията би могъл да се увеличи значително. Освен това, може би било подходящо, да се направи азбучен указател с биографични данни за всички лица споменати в дисертацията, който да бъде приложен в края на работата, макар че такава практика не е особено популярна в представянето на научни текстове у нас.

2. Ударението в изложението, особено в четвърта глава, е паднало върху положението на мюсюлманското население и неговите религиозни, образователни и други организации. Струва ми се, че там би трябвало да се намери място и за разглеждане на дейността и ролята на Тракийската организация и Тракийския институт в отстояване правата на българските бежанци от Източна Тракия, за да има равнопоставеност.

3. Има отделни случаи на известно разминаване в хронологията посочена в автореферата и тази в текста на дисертацията.

4. Мисля, че трета глава може да бъде по-компактна като се премахнат някои пасажки, които донейде натежават в текста.

Все пак тези слабости не са от фундаментален характер и спокойно могат да се отстранят при евентуални следващи публикации.

Докторантът познава и ползва успешно турската историография и пресата на турски език. В това отношение, той има значително предимство по отношение на някои от колеги занимаващи се със сродни въпроси, поради знанието си на този език. Доста сполучливо са използвани стенографските дневници на Народното събрание, за да се илюстрират различни становища в парламентарните дебати при представянето на договора. Това донейде напомня за някои най-добри примери на използване на

стенографските дневници от изявени наши историци. Може да се отбележи, че в изложението са вкарани удачно пасажки които придават колорит на изказа, а самият стил на изложение е достатъчно четивен.

Кемал Рашид има три публикувани статии по темата на дисертацията в научни рецензирани издания, с което отговаря на изискванията на закона.

Дисертацията представена в този си вид, като обем на изложението, използваните архивни и публикувани източници, широк кръг изследвания, както и с научно подкрепените изводи, с езика и стила, притежава качествата, които са необходими за да бъде оценена позитивно, и това ми дава основание да призова уважаемото научно жури да гласува положително за придобиването на образователната и научна степен „доктор по история“ от Кемал Сюлейман Рашид.

14.02.2022 г.

Благоевград

Подпис:

(доц. д-р Иван Петров)